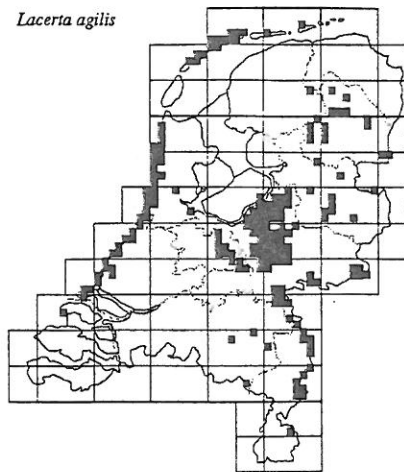

INVALSHOEK SOORTEN

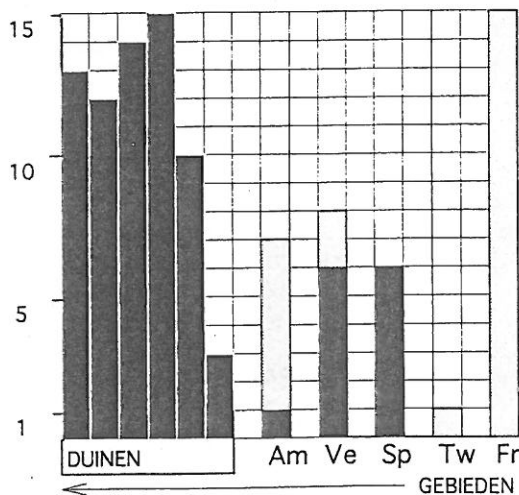
Vier soorten volgen we kwantitatief: aantallen dieren worden geteld bij zandhagedis, levendbarende hagedis, ringslang en adder. Per soort zullen we een overzicht geven van wat de tellingen in 1994 opleverden.

De zandhagedis werd geteld in negen regio's, waarvan er zes in de duinen liggen, in totaal op 72 trajecten. Vooral door het intensieve onderzoek in de duinen komen we aan het grote aantal trajecten. Als we naar de verspreiding van de zandhagedis in Nederland kijken dan is duidelijk dat de belangrijkste gebieden van de zandhagedis reeds in het meetnet programma zijn opgenomen. In 1995 zal deze soort ook in Utrecht, Limburg en Drenthe gevolgd worden zodat we dan een goed representatief netwerk voor deze soort in Nederland hebben.

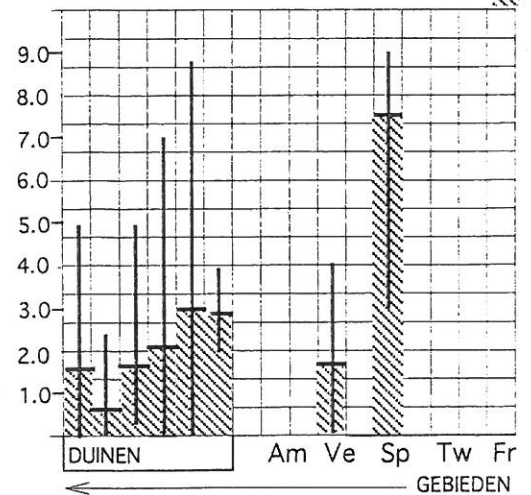
ZANDHAGEDIS

TRAJECTEN WAAR SOORT NIET VOORKOMT

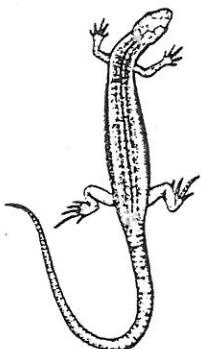

GEMIDDELDE SCORES

hoogste gemiddelde
gebiedsgemiddelde
laagste gemiddelde

De tellingen van zandhagedissen zijn in twee grafieken afgebeeld. De linker grafiek laat zien in welke gebieden en op hoeveel trajecten er naar zandhagedissen werd gezocht. De rechter grafiek geeft een samenvatting van de aantallen die daarbij gezien werden. We hebben per gebied de gemiddelde trajectscore berekend. Een gemiddelde trajectscore geeft het aantal dieren aan dat de waarnemer gemiddeld zag tijdens een telronde. Voorbeeld: duintraject Vogelmeer werd zeven keer bezocht, daarbij werden in totaal 4 dieren gezien; de gemiddelde trajectscore is dan 0.57.

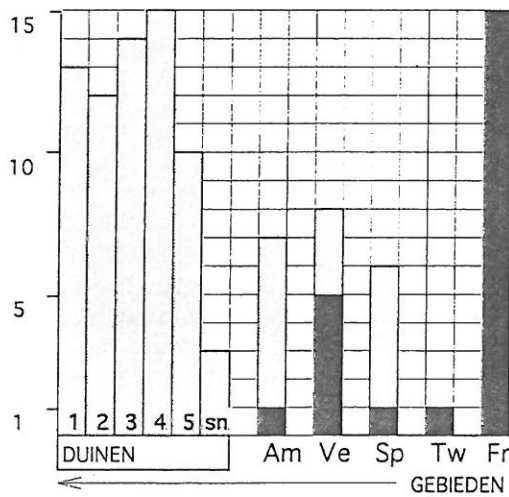
In de rechterkant van de figuur is aangegeven per gebied: het hoogste trajectgemiddelde, het laagste trajectgemiddelde en het gebiedsgemiddelde. We zien dan dat de gebiedsgemiddelden variëren tussen 0.5 en 7.5 in respectievelijk duingebied 2 en de spoorgebieden.

We wijzen erop dat in verschillende regio's het laagste trajectgemiddelde 0.0 bedraagt. Dat betekent dat in die regio traject(en) voorkomen waar de bezoeken geen enkele waarneming opleverden in 1994. In de meeste duingebieden blijken deze 'nul'trajecten voor te komen. Voor de spoortrajecten is dat niet het geval, daar is het minimum-gemiddelde 3.0 dieren, het maximum gemiddelde 9.1.

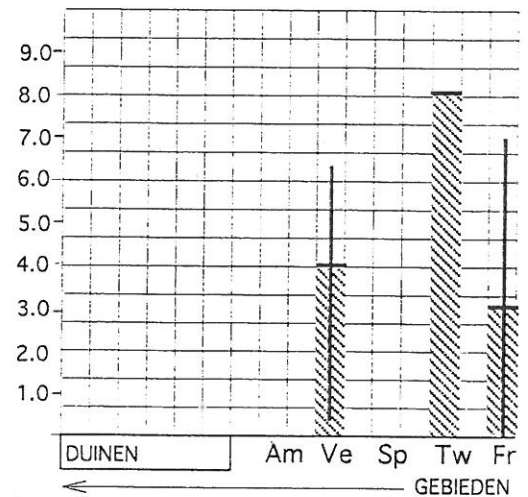

De levendbarende hagedis werd geteld in vijf regio's; alleen in Friesland gebeurde dat op een representatief aantal trajecten. Het kaartje (*Lacerta vivipara*) geeft een beeld van het voorkomen van deze soort in ons land waarmee duidelijk is dat belangrijke regio's voor deze soort nog ontbraken in het meetnet. In 1995 zal de levendbarende hagedis ook gevolgd gaan worden in Drenthe, Utrecht, Zeeland, Noord-Brabant en Limburg.

LEVENDBARENDE HAGEDIS
 WEL VOORKOMT
 TRAJECTEN WAAR SOORT NIET VOORKOMT

GEMIDDELDE SCORES
 hoogste gemiddelde
 gebiedsgemiddelde
 laagste gemiddelde

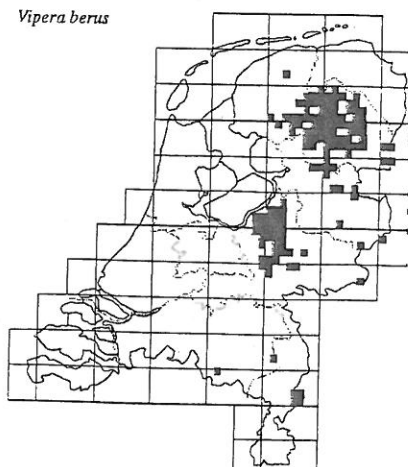
De figuur levendbarende hagedis is op dezelfde manier opgebouwd als die voor zandhagedis. Links de gebieden en trajecten waar de soort gezocht werd; rechts de gemiddelde aantallen per trajectbezoek.

De aantallen van de Veluwe en Friesland lijken op elkaar. Twente wijkt af met een hoog gemiddelde, maar dat is het gemiddelde van maar één traject. Op de trajecten Spoor en Amsterdam waar deze soort wel verwacht werd is hij in 1994 niet gezien.

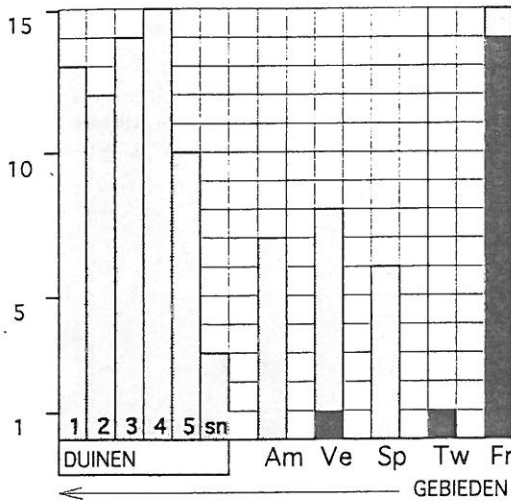
De adder werd intensief geteld in Friesland; op de Veluwe en Twente gebeurde dit maar op één traject. Het kaartje laat zien dat Drenthe/Zuidoost-Friesland en de Veluwe kerngebieden zijn voor de adder. In 1995 zal met name in Drenthe de aandacht gericht zijn op de adder. Ook het Meynweggebied in Midden Limburg is gepland en een uitbreiding van trajecten in Twente.

De figuur adder (volgende bladzijde) geeft eigenlijk alleen informatie over de regio Friesland. Het gebiedsgemiddelde is daar twee

ADDER

TRAJECTEN WAAR SOORT NIET WEL VOORKOMT

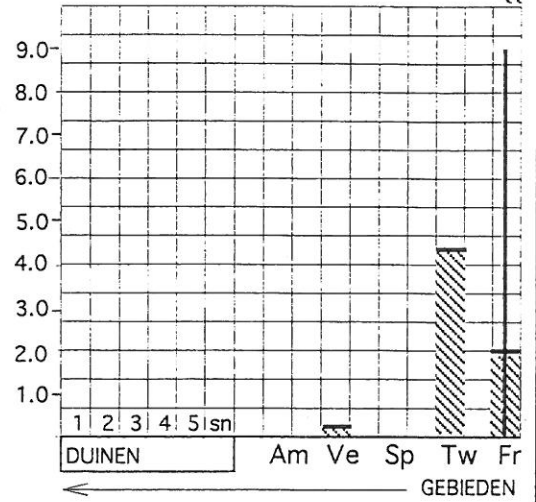

dieren per telronde, het hoogste trajectgemiddelde in Friesland is 9.1, het laagste 0.0. Het maximum (ruim negen adders per ronde) werd gescoord op een traject in de Duurswouderheide door Rinze de Vries en Wim Andela. Ze zagen met 7 trajectbezoeken in totaal 64 adders (exclusief 24 jonge dieren in de nazomer). Veel dus. Op de Duurswouderheide is enkele jaren geleden al eens gezocht door een medewerker van Staatsbosbeheer. Dat leverde toen bijna geen waarnemingen op. Hiermee willen we er op

De ringslang werd redelijk goed geteld in twee regio, Friesland en Amsterdam. Gezien de verspreiding van deze soort in Nederland is dit niet representatief.

GEMIDDELDE SCORES

hoogste gemiddelde →
 gebiedsgemiddelde →
 laagste gemiddelde →

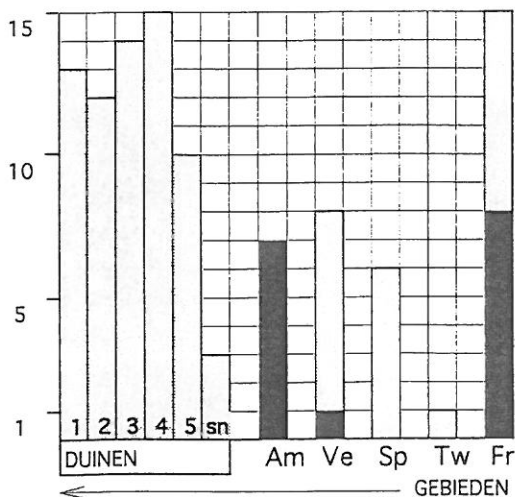

wijzen dat aantallen die geteld worden niet perse indicatief zijn voor de populatie in het gebied. De score is erg afhankelijk van de waarnemer, diens kennis en mate van inspanning en de ligging van het traject waar geteld wordt. Voor wat we met het meetnet willen bereiken is dit geen probleem, maar een noodzaak is wel dat dezelfde waarnemer hetzelfde traject blijft volgen en daar van jaar tot jaar dezelfde mate van tijd aan besteedt. Met de resultaten van de Duurswouderheide is dit duidelijk aangetoond.

Na 1995 zal dat waarschijnlijk wel zo zijn met uitbreidingen van het meetnet in andere kerngebieden van deze soort, met name Utrecht, Drenthe en Overijssel.

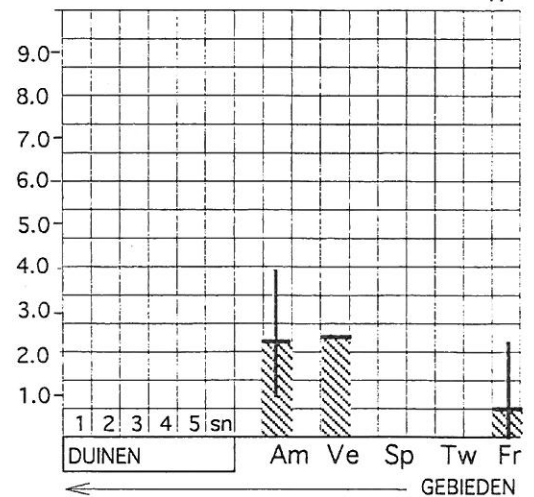
RINGSLANG

TRAJECTEN WAAR SOORT NIET WEL VOORKOMT

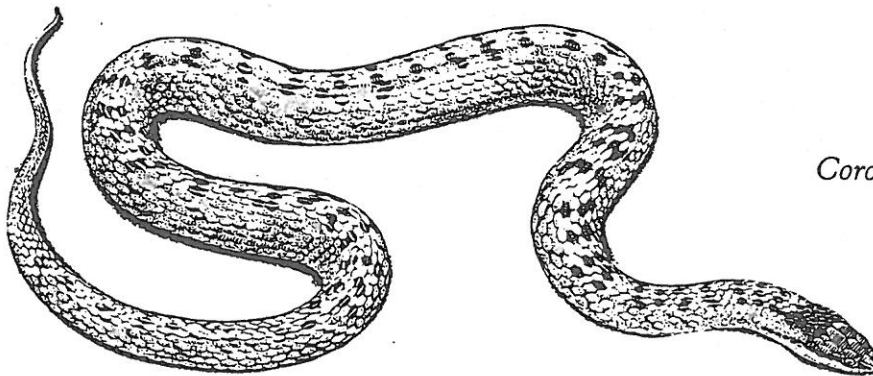
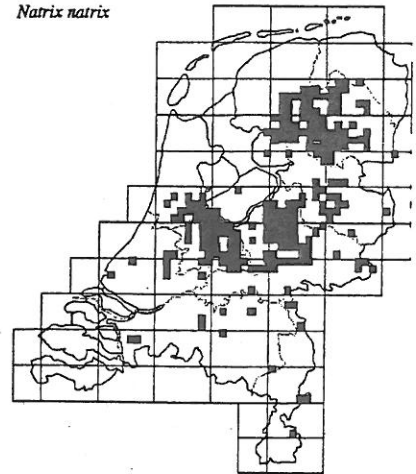
GEMIDDELDE SCORES

hoogste gemiddelde →
 gebiedsgemiddelde →
 laagste gemiddelde →

De figuur ringslang laat zien dat van de twee gebieden waar de ringslang goed gevolgd is, Friesland en omgeving Amsterdam, de score in Amsterdam hoger is, gemiddeld ruim twee dieren per ronde; in Friesland 0.7. In de regio Amsterdam wordt voornamelijk geteld op en langs dijken, in Friesland op heidevelden. We vermoeden dat langs dijken de trefkans in het algemeen groter is dan in heidevelden. Voor twee dijktrajecten hebben we trefkanssen kunnen berekenen omdat de dieren ter plekke gefotografeerd worden, waardoor we populatieschattingen hebben kunnen uitvoeren. Het bleek dat, afhankelijk van het seizoen, 20 tot 50% van de werkelijk aanwezige dieren ook gezien werd. Voor ringslangen in heideterreinen zijn die gegevens niet bekend, maar we vermoeden dat het aandeel dat daar gezien wordt lager is.

Natrix natrix

Coronella austriaca

REGIO-COÖRDINATOREN

<p>DUINEN PWN Noord-Holland: Harm Snater, v.Oldenbarneveldweg 40, 1901 KC Castricum. Tel 02518-62225</p>	<p>FRIESLAND: Hans van den Bogert, Hoofdweg 15, 8424 PJ Elsloo. Tel 05612-1592</p>	<p>VELUWE R. Creemers, Trompstraat 85, 6512 GJ Nijmegen. 080-222124</p>
<p>A'DAMSE WATERLEIDINGDUINEN: Rik Schoon, Vogelenzangseweg 21, 2114 BA Vogelenzang. Tel 023-233550</p>	<p>DRENTHE: Dick van Dorp, Domcapittel 14, 9411 MH Beilen. Tel 05930-25620</p>	<p>VELUWEZOOM Ronald de Boer Teteringenstr. 145 6844 DC Arnhem. Tel 085-816420</p>
<p>DUIN & KRUIDBERG: Ruud Luntz, Duinlustweg 26, 2051 AB Overveen. Tel 023-241908</p>	<p>TWENTE: Harry Koenhorst, Fien de la Marstraat 27 7558 MB Hengelo. Tel 074-773351</p>	<p>UTRECHT: Theo de Jong, Vivaldistraat 17, 4102 CM Culemborg 03450-19946</p>
<p>DUINEN MEIJENDEL Hans Lucas, Postbus 34 2270 AA Voorburg. Tel 070-3577803</p>	<p>ACHTERHOEK: Jan Stronks, Pashegge 71, 7103 BM Winterswijk. 05430-21967</p>	<p>OmgevingAMSTERDAM: Martin Melchers, Laplacestraat 65 1098 HS Amsterdam 020-6650925</p>
<p>LANDELIJK: Annie Zuiderwijk, UvA, Postbus 94766 1090 GT Amsterdam. Tel 020-5256624</p>	<p>NOORD BRABANT: Robbert Snep, Floralaan Oost 88, 5643 JC Eindhoven. Tel 040-115994</p>	<p>LIMBURG: Rodi Schröder, Bakkerstraat 2a, 6041 JR Roermond. 04750-18407</p>